

Homework in past tense

कृतवतुप्रत्ययान्ते परिवर्तनम् (पुं० / स्त्री०)

वर्तमानकालरूपाणां साहाय्येन उदाहरणानुगुणं कृतवतुप्रत्ययान्तपदानि योजयित्वा वाक्यानि रचयन्तु-
[वर्तमानकालिकरूपो की सहायता से उदाहरण के अनुसार कृतवतु प्रत्ययान्त पदों को जोड़कर वाक्य बनाइये । Please form sentences by adding कृतवतु suffixes with the help of verbs given in present tense as shown in the example.]

उदा०-	रामः विद्यालयं	....गवशान्...	(गच्छति)
1.	जननी पुत्रं	.....	(ताडयति)
2.	जनाः नृपं	.....	(वदति)
3.	अहं क्रीडां	.....	(क्रीडति)
4.	वर्यं जनकं	.....	(पश्यति)
5.	त्वं बालं	.....	(स्पृशति)
6.	रावणः अनुजं	.....	(त्यजति)
7.	राक्षसाः देवान्	.....	(पीडयति)
8.	गोपालः वृषभं	.....	(पालयति)
9.	बालः पुष्पं	.....	(स्पृशति)
10.	पुत्री जननीं	.....	(स्मरति)
11.	यूयं (स्त्री.) परीक्षां	.....	(यच्छति)
12.	वनिताः आभरणानि	.....	(धरति)
13.	मार्जारः मूषकं	.....	(खादति)
14.	सिंहः गजं	.....	(मारयति)
15.	व्याधः मृगं	.....	(नयति)
16.	अहं (महिला) पुष्पं	.....	(जिघ्रति)
17.	पाचकः पायसं	.....	(पिबति)
18.	देवः वरं	.....	(यच्छति)
19.	देवी असुरं	.....	(मारयति)
20.	हंसः सरोवरं	.....	(गच्छति)
21.	नृपः सचिवं	.....	(पृच्छति)
22.	रामः सीतां	.....	(पश्यति)
23.	विश्वामित्रः रामं	.....	(नयति)
24.	मारीचः रावणं	.....	(वदति)
25.	सेवकः भारं	.....	(त्यजति)

सप्तककाराः - प्रश्नवाचकाः saptakakArAH - prashnavAcakAH - Question words

1. कः/ का/ किम् (कम्/ काम्/ किम् ....)
2. कति
3. कथम्
4. किमर्थम्
5. कुतः
6. कुत्र
7. कदा

सप्तककाराः - प्रश्नवाचकाः saptakakArAH - prashnavAcakAH - Question words

महाराजः मन्दिरे सायङ्काले शतं सुवर्णाभरणानि पेठिकातः पुण्यार्थं सहर्षं सविनयं च ददाति ।
ददाति ।

1. कः/ का/ किम् (कम्/ काम्/ किम्.....)

कः ददाति ? महाराजः ददाति ।
किं ददाति ? सुवर्णाभरणानि ददाति ।

2. कति

कति ददाति ? शतं सुवर्णाभरणानि ददाति ।

3. कथम्

कथं ददाति ? सहर्षं सविनयं च ददाति ।

4. किमर्थम्

किमर्थं ददाति ? पुण्यार्थं ददाति ।

5. कुतः

कुतः ददाति ? पेठिकातः ददाति ।

6. कुत्र

कुत्र ददाति ? मन्दिरे ददाति ।

7. कदा

कदा ददाति ? सायङ्काले ददाति ।

11.3 अ

एतां कथां पठतु - *Etām kathām paṭhatu.*

कश्चित् बालकः अस्ति । तस्य नाम सुधीरः । एकदा सुधीरः नगरं गच्छति । शिरस्त्राणि क्रीणाति । तेषां विक्रयणार्थं ग्रामं गच्छति । मार्गे अरण्यम् अस्ति । सुधीरः श्रान्तः भवति । सः वृक्षस्य अधः उपविशति । शिरस्त्रपेटिकां पार्श्वे स्थापयति । तत्र एव निद्रां करोति ।

Kaścit bālakah asti. Tasya nāma Sudhīrah. Ekadā Sudhīrah nagaram gacchati. Śirastrāṇi krīṇāti. Teṣām vikrayaṇārtham grāmam gacchati. Mārge aranyam asti. Sudhīrah

eva nidrām karoti.

तत्र केचन वानराः सन्ति । एकः वानरः सुधीरस्य समीपम् आगच्छति । सः पेटिकां पश्यति ।
उद्घाटयति । एकं शिरस्त्रं गृह्णाति । शिरसि धारयति । पुनः वृक्षस्य उपरि गच्छति, उपविशति ।
Tatra kecana vānarāḥ santi. Ekaḥ vānaraḥ Sudhīrasya samīpam āgacchati. Saḥ peṭikām
paśyati. Udghāṭayati. Ekam śirastram grhṇāti. Śirasi dhārayati. Punaḥ vṛkṣasya upari
gacchati, upaviśati.

अन्ये अपि वानराः एतत् पश्यन्ति । ते अपि शिरस्त्रम् इच्छन्ति । अतः अधः आगच्छन्ति,
शिरस्त्राणि धारयन्ति, वृक्षे उपविशन्ति । Anye api vānarāḥ etat paśyanti. Te api śirastram
icchanti. Ataḥ adhaḥ āgacchanti, śirastrāṇi dhārayanti, vṛkṣe upaviśanti.

सुधीरः जागरितः भवति । पुरतः पश्यति । एकम् अपि शिरस्त्रं नास्ति ! सः वानरान् पश्यति ।
शिरस्त्राणि तत्र सन्ति । सः दण्डं दर्शयति । वानराः वृक्षशाखाः दर्शयन्ति । सुधीरः शिलाखण्डं
क्षिपति । वानराः फलानि क्षिपन्ति । Sudhīraḥ jāgaritaḥ bhavati. Purataḥ paśyati. Ekam api
śirastram nāsti ! Saḥ vānarān paśyati. Śirastrāṇi tatra santi. Saḥ daṇḍam darśayati.
Vānarāḥ vṛkṣaśākhāḥ darśayanti. Sudhīraḥ śilākhaṇḍam kṣipati. Vānarāḥ phalāni kṣipanti.

सुधीरः उपायं करोति । वानराः अनुकरणशीलाः इति सः जानाति । सः स्वकीयं शिरस्त्रं भूमौ
क्षिपति । सर्वे अपि वानराः शिरस्त्राणि क्षिपन्ति । सुधीरः सर्वाणि सङ्गृह्णाति । शीघ्रम् अन्यत्र
गच्छति । Sudhīraḥ upāyam karoti. Vānarāḥ anukaraṇaśīlāḥ iti saḥ jānāti. Saḥ svakīyam
śirastram bhūmau kṣipati. Sarve api vānarāḥ śirastrāṇi kṣipanti. Sudhīraḥ sarvāṇi
saṅgrhṇāti. Śīghram anyatra gacchati.

11.3 आ

कथायां स्थूलाक्षरैः दृश्यमानानि क्रियापदानि भूतकालरूपेण परिवर्तयतु - *Kathāyām sthūlākṣaraiḥ*
dr̥śyamānāni kriyāpadāni bhūtakālarūpeṇa parivartayatu.

यथा -

अस्ति

Asti

आसीत्

Āsīt

गच्छति

Gacchati

गतवान्

Gatavān

क्रीणाति

Krīṇāti

क्रीतवान्

Krītavān

भवति

Bhavati

अभवत्

Abhavat

एकदा = One day/Once
शिरस्त्राणि = Caps
विक्रयणम् = Act of selling
ग्रामं = Village
मार्गे = (7. V)
अरण्यम् = Forest
श्रान्तः = Tired
शिरस्त्रपेटिका = Box full of hats
पार्श्वे = Beside
वानराः = Monkeys
पेटिका = Box
उद्+घाटयति = Open
शिरसि = On the head
धारयति = Wears

वानरान् = Monkeys (2.v plural)
दण्डं = Stick
दर्शयति = Shows
शिलाखण्डं = Stone
उपायं = Idea/Solution
अनुकरणशीलाः = Imitators
स्वकीयम् = Own
भूमौ = On the ground.
सङ्गृह्णाति = Collect